

VIDEOVSEBINE V ŠOLI IN OB TEKMOVANJU IZ ZNANJA SLOVENŠČINE *SLOVENŠČINA IMA DOLG JEZIK*

V prispevku utemeljujemo podlage za novo tekmovanje iz znanja slovenščine *Slovenščina ima dolg jezik*, ki ga organizira Slavistično društvo Slovenije, sekcija Znanost mladini. Zasnova tekmovanja sledi uveljavljanju in rabi sodobnih medijev v življenju otrok in mladostnikov, obenem pa poudarja poglobljeno delo s književnim besedilom in daljšo, skupinsko pripravo tekmovalnih izdelkov. Osnovnošolci in srednješolci se bodo pri prvem tekmovanju s podnaslovom *Književnost na filmu* pomerili v pripravi kratkega filma, ki ga bodo posneli na podlagi izbranega književnega besedila. Z izbiro takšne vsebine tekmovanja je poudarek na kompleksnosti, saj se v poustvarjalnosti stikajo književnost in elementi filmskega jezika. Pri tem pa načrtovalci predvidevamo, da bo učence in dijake ter učitelje prav to pritegnilo in jih motiviralo za sodelovanje, tekmovanje pa bo okrepilo večpismenost.

Ključne besede: večkodnost, pismenost, slovenščina, film, tekmovanje

1 Uvod

V razvitem svetu, kjer se nahaja tudi slovenska družba, je raba tehnologije v vsakdanjem življenju nujna. Če se osredotočimo na otroke in mladostnike, je glede na smer razvoja družbe in digitalne tehnologije ta nujnost še večja in predstavlja obvezno vrsto pismenosti, da se bodo uspešno in učinkovito sporazumevali s sošolci ter prijatelji, kakovostno opravili šolsko delo in se kasneje uspešno vključevali v družbo. Zaradi povedanega je vedno večja tudi potreba po raznovrstnem usposabljanju učencev, da bi dosegli t. i. večpismenost, to je »pismenost, ki na eni strani vsebuje večpredstavnostne besedilne prakse – jezikovne, vidne, slušne, gestikularne in prostorske načine predstavnosti, na drugi pa idejo, da so pismenosti tudi kulturno pogojene« (Spires idr. 2012: 483).

Kress (2003: 5–6) ugotavlja, da dobo knjige zamenjuje doba zaslonov. Piše o zmogljivostih novih tehnologij, ki vplivajo na komuniciranje in ga spreminjajo v smislu poudarjene interakcije med ljudmi. Tehnologija omogoča tvorcem, da se lahko sedaj kot naslovniki vedno odzovejo, »odpišejo«, odgovorijo ter poljubno oblikujejo in spreminjajo besedila; poudarjena je dvosmernost komunikacije. K. Erjavec trdi, da

današnje otroke in mladostnike pogosto imenujemo »zaslonarji«, ker se njihova uporaba ne razlikuje po posameznih medijih, npr. glede na televizijo, računalniške in videoigrice, filme, računalnike, mobilne telefone, ampak nenehno uporabljajo različne zaslone, do katerih imajo dostop /.../. Svet za njih nima fizičnih mej, ampak ga razumejo kot globalno mrežo brezžične medsebojne povezanosti. (Erjavec 2006: 9.)

Šolska praksa sledi hitremu razvoju tehnologije, saj učitelji uporabljajo tehnologijo za sporazumevanje z učenci in dijaki ter predstavljanje učne snovi (Čampelj Jurečič 2012; Nidorfer Šiškovič 2008, 2010), po drugi strani pa se določeno znanje in raba tehnologije pričakujeta tudi od učencev in dijakov. Primer tega je, ko učenci v osnovni šoli že v četrtem razredu za svoje prve predstavitve oz. govorne nastope namesto plakatov pripravijo predstavitve s programom PowerPoint. Pri tem pa delovanja tega programa niso spoznali in se ga (na)učili uporabljati v šoli, saj takšnih vsebin ni v učnih programih. Učenci dobijo navodila o tem, kako naj govorijo in kaj mora vsebinsko zaobjeti določena predstavitev pri slovenščini, ne pa navodil za učinkovito pripravo predstavitve s pomočjo računalnika, ki je kompleksna in ima svoje značilnosti, ki jih je potrebno obvladati. Drugi primer je, ko na gimnaziji dobijo dijaki navodilo, naj vsak večer preverijo šolsko spletno stran, da bodo pravočasno obveščeni o spremembah urnika in nadomeščanjih. Ključno vlogo pri začetnem usposabljanju na področju uporabe tehnologije za šolsko delo imajo tako predvsem starši in njihova računalniška pismenost, kasneje pa tudi vrstniki in šolsko delo.

2 Videovsebine danes in v šolski praksi

Zlasti pomemben delež pri pouku in tudi v prostem času otrok in mladostnikov imajo videovsebine. Učitelji jih glede na pogovore, ki smo jih opravili z učenci in dijaki, vsakodnevno vključujejo v pouk, saj so slovenske šole z računalniki, s projektorji in z dostopom do interneta dobro opremljene, vedno več razredov ima tudi interaktivne table. Učitelji torej učence in dijake v razredu navajajo na rabo tehnologije, saj uporabljajo videe, zlasti z YouTube,¹ kot motivacijsko gradivo, za ponazoritev povedanega, dodatno razlago, npr. prikaz poskusov pri naravoslovnih

¹ YouTube je spletna stran za izmenjavo videoposnetkov, ki je začela delovati v letu 2005 in si v kratkem času pridobila veliko uporabnikov na vseh področjih življenja, ki videe gledajo, jih komentirajo in s pomočjo te strani na splet dodajajo tudi svoje vsebine. Po podatkih raziskave podjetja Nielsen/NetRatings stran obišče skoraj 20 milijonov uporabnikov na dan, od tega 44 % žensk in 56 % moških, največ v starosti od 12 do 17 let (vir: YouTube, dostop 12. 10. 2012.)

predmetih, poslušanje glasbe, dialogov v tujih jezikih itn. Pri tem pa tako učiteljem kot tudi učencem in dijakom manjkajo vsebine o tem, kako so videi tehnično pripravljene, kakšne so vsebinske podlage, scenariji, kako poteka proces snemanja, montaže, končne izdelave. Gledanje kratkih filmov preko svetovnega spleta je v zadnjih letih postalo vsakdanje opravilo dijakov in šolarjev tako pri pouku kot tudi doma v prostem času. Po eni strani pasivno gledajo videe, npr. kako graditi modele iz legokock, kako igrati kitaro, kako skuhati testenine, po drugi strani pa so tudi aktivni, saj si med seboj prepošiljajo videe, jih komentirajo, dodajajo vsebine na YouTube in na socialna omrežja, ustvarjajo in gradijo nove svetove v računalniških igricalah ipd. Po podatkih iz ameriške raziskave Pew Research Centra iz Washingtona (Lenhart idr. 2010) je v ZDA 38 odstotkov uporabnikov interneta, starih od 12 do 17 let, že ustvarilo in objavilo spletne vsebine, večinoma videe. Za Slovenijo imamo primerljive podatke iz mednarodne raziskave EU Kids Online II *Risk and Safety on the Internet*, financirane s strani Evropske komisije v letu 2010. Raziskava, ki so jo izvedli v 23 evropskih državah, je pokazala, da skoraj 75 odstotkov slovenskih otrok in mladostnikov uporablja internet vsak dan ali skoraj vsak dan. 85 odstotkov jih je v zadnjem mesecu gledalo videoizseke (npr. na spletni strani YouTube), 52 odstotkov jih je na internetu objavilo slike, videe ali glasbo. Pri rabi interneta so po kriterijih, kot so večšine za iskanje informacij na spletu, brisanje sledi iskanja, primerjava različnih spletnih strani za odločanje o relevantnih informacijah in varna raba interneta, glede na podatke omenjene raziskave, slovenski otroci digitalno zelo pismeni, saj se med vrstniki v evropskih državah uvrščajo na drugo mesto, takoj za Finci. »Učenci lahko dokumentirajo in posredujejo svoja spoznanja z gibljkami,² zbirajo in izbirajo dokaze ter z uporabo digitalne tehnologije predstavijo svoje utemeljitve ali ustvarijo hipoteze« (Bazalgette idr. 2006: 11). Hkrati so zelo dostopna, brezplačna in enostavna za uporabo tudi orodja, s katerimi lahko uporabniki oblikujemo in urejamo videoposnetke, narejene s telefoni, fotoaparati, kamerami, tabličnimi računalniki, npr. Magisto, Animoto, MuVee, Wevideo.

Dokazano je, da gledanje videov in filmov spodbuja tudi branje literature, raziskovanje in primerjavo vsebine, predstavljene v knjižni obliki in na filmu. Nazorni primeri so filmi o Harryju Potterju (po romanah J. K. Rowling), v slovenščini imamo filme o Kekcu (filmi po romanah Josipa Vandota), film *Ko zorijo jagode* (posnet po istoimenskem romanu Branke Jurca) in druge. V učnih načrtih za slovenščino so pri obravnavi nekaterih književnih del predvideni tudi ogledi filmov, tako je v učnem načrtu za splošne, klasične in strokovne gimnazije (2008) film predviden kot podlaga za tvorjenje enogovornih neumetnostnih besedil, ko dijaki obnavljajo in ocenjujejo knjigo/film/prireditve. V učnem načrtu za slovenščino v osnovni šoli (Poznanovič idr. 2011) je obravnava filma vključena v prvem in drugem triletju pri književnosti, in sicer v drugem triletju pod razdelkom o operativnih ciljih pod naslovom *Razvijanje recepcijske zmožnosti z branjem, poslušanjem, gledanjem uprizoritev umetnostnih besedil in*

² Izraz *gibljivka* oz. *gibljiva slika*, *gibljiva podoba* (angl. *moving image*) zajema filmska, video-, spletna in televizijska besedila (Bazalgette idr. 2006).

govorjenjem ter pisanjem o njih s točko *Učenci doživljajo, razumejo in vrednotijo trivialni oziroma zabavni in estetski film* (prav tam: 38). Veliko pozornosti je sicer posvečene gledališki in lutkovni ter radijski igri, podrobno so obravnavani elementi omenjenih iger in poustvarjalnosti. Zato bi bilo priporočljivo, da bi v sodelovanju s strokovnjaki filmskega jezika in filmske igre pripravili sistematično obravnavo videovsebin pri pouku slovenščine, še posebej s stališča književne poustvarjalnosti ter jezikovne rabe, dodali temeljne elemente filma in scenarija kot osnove ter literarne vrste. Tako bi učitelje napotili k bolj poglobljeni obravnavi filmskih aktualizacij književnih besedil in jezikovni rabi slovenščine v gibljkah, npr. tudi pri novinarskih in oglaševalskih besedilih. Še zlasti, ker so gibljkve vseh vrst sedaj široko dostopne preko spleta v razredu in se učenci ter dijaki z njimi ves čas soočajo v šoli in doma. Sistematično vključevanje tovrstnih vsebin pri slovenščini bi jim omogočilo spoznavanje elementov, posebnosti in zakonitosti ter konvencij filmskega jezika ter zavestno in kritičnejše presojanje videogradiva. Tako bi lahko potencial videa kot orodja za razvijanje pismenosti v šolski praksi bolje izrabili. Če sledimo trditvi Spiresa (Spires idr. 2012: 484), da se »družbene definicije pismenosti razvijajo tako, da vključujejo učenje in ustvarjalne procese, ki uporabljajo različne oblike komunikacije in izraznosti«, potem bi morali v šoli več pozornosti posvetiti nastajanju videovsebin, saj tudi »pomembne večine, kot so kritično mišljenje, sodelovanje in raziskovanje, olajša ustvarjalna priprava videa oz. filma« (prav tam).

V slovenščini sicer že obstaja vrsta priročnikov, kot je *Poglej si z novimi očmi 1 in 2* (Bazalgette idr. 2006), ki učitelje usmerjajo k drugačnemu »branju« videov, ki jih prikazujejo pri posameznih predmetih, tudi slovenščini, po drugi strani pa izobraževanja s področja filmske vzgoje za učitelje niso sistematično vključena v usposabljanje oz. stalno strokovno izpopolnjevanje, ampak so organizirana le občasno in večinoma še niso prilagojena vsebinam posameznih predmetov.

3 Tekmovanje iz znanja slovenščine *Slovenščina ima dolg jezik*

3.1 Zasnova tekmovanja

Ideja za organiziranje novega tekmovanja iz znanja slovenščine je nastala s ciljem, da bi učence in dijake spodbudili k ustvarjalni rabi slovenističnih vsebin ob vključevanju sodobnih medijev in tehnologije ter k skupinskemu delu in medpredmetnemu povezovanju pri slovenščini. Tako se bodo učenci in dijaki v okviru prvega tekmovanja s podnaslovom *Književnost na filmu* v šolskem letu 2012/2013 pomerili v izdelavi kratkega filma, ki ga bodo posneli po literarni predlogi. Glavni cilj tekmovanja je spodbuditi bolj poglobljeno delo učencev in dijakov s književnimi besedili: spoznavanje s sestavinami književnih del, z možnostmi njihovega poustvarjanja ter s prenosom književnega dela v filmski jezik. Tekmovanje je namenjeno učencem od 4. razreda naprej, potem ko že usvojijo branje in pisanje, ter dijakom v srednjih šolah v Sloveniji in zamejstvu.

Zasnova in priprava tekmovanja je sledila širjenju novih metodičnih pristopov v šoli in vključevanju večkodnosti v delo z učenci ter dijaki pri pouku jezika in književnosti. Nekateri učitelji na šolah podobne dejavnosti že izvajajo, prav tako so zanje motivirani učenci in dijaki. Tekmovanje bo po mnenju učiteljev omogočilo primerjavo njihovega dela ter izdelkov njihovih učencev in dijakov, po drugi strani pa jim zaradi kompleksnosti in interdisciplinarnosti predstavlja strokovni izziv. Stroki bo ob izvedbi tekmovanja omogočen natančnejši vpogled v omenjene dejavnosti, ki že potekajo oziroma bodo potekale pri slovenščini, hkrati pa bodo imeli več možnosti za stike in izmenjavo mnenj z učitelji.

Za pripravo tekmovanja je bila v okviru Slavističnega društva Slovenije imenovana posebna delovna skupina, sestavljena iz učiteljev na osnovnih in srednjih šolah ter univerzitetnih strokovnjakov, pri izvedbi tekmovanja in izobraževanju pa sodelujeta tudi uveljavljena ustvarjalca s področja filma in književnosti. Šolsko leto 2011/2012 je bilo namenjeno pripravi tekmovanja, saj je delovna skupina oblikovala vsebino in časovnico tekmovanja, sestavila *Pravilnik o tekmovanju osnovnošolcev in srednješolcev v znanju slovenščine Slovenščina ima dolg jezik*, ki ga je sprejel Upravni odbor Slavističnega društva Slovenije, ter pripravila razpis tekmovanja. Junija 2012 je Slavistično društvo Slovenije objavilo razpis prvega tekmovanja s podnaslovom *Književnost na filmu* in o razpisu obvestilo šole v Sloveniji in zamejstvu. Odziv na razpis je presegel pričakovanja organizatorja, saj se je na tekmovanje prijavilo 70 učiteljev s 40 šol, ki bodo sodelovali pri tekmovanju kot mentorji ali somentorji tekmovalnih skupin.

Tekmovanje *Slovenščina ima dolg jezik* je poleg tekmovanja za Cankarjevo priznanje drugo tekmovanje iz znanja slovenščine, organizirano na nacionalni ravni, vendar drugače zasnovano. Množično tekmovanje za Cankarjevo priznanje, pri katerem učenci in dijaki tekmujejo v pisanju eseja, dopolnjuje z drugačno obliko organiziranosti preko stanovskega Slavističnega društva Slovenije, z daljšo pripravo tekmovalnih izdelkov ter z mentorstvom oz. somentorstvom učiteljev učencem in dijakom, ki sodelujejo pri tekmovanju v tekmovalnih skupinah.

Za učitelje, ki so se prijavili na tekmovanje kot mentorji ali somentorji, je bil v začetku šolskega leta 2012/2013 kot priprava na tekmovanje organiziran enodnevni seminar, na katerem smo organizatorji tekmovanja skupaj s predavatelji odgovarjali na vsa odprta vprašanja glede priprave tekmovalnih izdelkov in vodenja tekmovalnih skupin, obenem pa smo želeli z dodatnim izobraževanjem zagotoviti čim večjo kakovost tekmovalnih izdelkov. Z istim namenom smo se povezali še s šolami, kjer imajo več učnih vsebin s področja medijev in filma. S filmsko vzgojo se v Sloveniji sistematičneje in bolj poglobljeno ukvarjajo na medijskih šolah, ki jih je v Sloveniji pet. Tako smo si kot primer dobre prakse med drugim ogledali kratki film *Energijska pijača*, ki so ga po črtici *Skodelica kave* Ivana Cankarja v posodobljeni različici posneli dijaki pod mentorstvom Boštjana Mihe Jambreka na Srednji medijski in grafični šoli Ljubljana.

Anketa med učitelji, ki smo jo izvedli ob zaključku septembrskega seminarja (izpolnilo jo je 27 učiteljev od 47 udeleženi), je pokazala, da so bile v izobraževanje vključene ustrezne vsebine in da učiteljem primanjkuje znanja s področja filmskega jezika. Obenem pa, da so tovrstna interdisciplinarna izobraževanja zelo dobrodošla, saj je dobra polovica anketiranih (14) pri vprašanju o predlogih za naprej napisala, da si podobnih seminarjev s področja filmske vzgoje želijo učitelji več, pri tem pa naj bodo čim bolj praktično usmerjeni.

3.2 Tekmovalni izdelki

Učenci in dijaki bodo morali v tekmovalnih skupinah skupaj z mentorji in somentorji izbrati književno besedilo, obrazložiti svojo izbiro, napisati scenarij in posneti največ 10-minutni film v skladu z navodili. V ocenjevanje bodo poslali povzetek in obrazložitev izbora literarne predloge ter DVD s filmom. Rok za pripravo izdelkov in njihovo oddajo na šolsko tekmovanje je 1. februar 2013, v marcu bo sledilo regijsko tekmovanje, ki ga bodo izvedla pokrajinska slavistična društva, v aprilu pa tekmovanje na državni ravni pod okriljem organizatorja. Ocenjevanja in tekmovanja na vseh ravneh bodo zaključena v aprilu 2013, ko sta predvideni tudi javna razglasitev rezultatov in podelitev priznanj tekmovalnim skupinam za najboljše izdelke. Med kriteriji ocenjevanja izdelkov bodo jezikovna in književna poustvarjalnost (prenos literarne predloge na film), izvirnost pristopa ter celovitost filma, filmski jezik (režija, montaža, kamera, scenografija, dialog, igra, zvok) in etika. Ocenjevanje bo opisno, vse ocenjevalne komisije pa bodo dobile tudi podrobnejša navodila. Z opisano zasnovo tekmovanja je cilj spodbuditi vse sodelujoče, da bi bolje obvladali sestavine filmskega jezika in jezikovno rabo na filmu. Vse to bodo učenci in dijaki aktivno spoznavali ob prenašanju književnega dela v filmski jezik, saj je tekmovanje problemsko naravnano v izdelavo končnega izdelka. Po eni strani gre za branje književnega dela in presojanje o primernosti za prenos v filmski jezik ter iskanje potenciala, ki ga ima književno delo. Po drugi strani bo šlo za ustvarjalni proces, saj se bodo morali učenci in dijaki odločiti med mnogimi idejami za uprizoritev in snemanje, se uskladiti med seboj in odločiti, katere bodo vključili v scenarij in kasnejšo izvedbo. Scenarij³ sicer kot literarna vrsta ni posebej predviden za obravnavo v učnih načrtih, zato ga bodo morali z mentorji še podrobneje proučiti. S poznavanjem njegovih sestavin bodo učenci in dijaki analitično ustrezneje spremljali, gledali in presojali filme, obenem pa interpretirali književna dela. Izdelava scenarija ni predpisana v okviru tekmovanja in tudi ni predvidena za oddajo v ocenjevanje, vendar je nujna sestavina v procesu, ko bodo tekmovalne skupine pripravljale izdelke.

Oblika scenarija ni standardno določena, je pa pri vsakem snemanju podlaga, ki se kasneje v procesu snemanja filma pogosto še spreminja. V okviru tekmovanja

³ Scenarij je predloga oziroma besedilo z opisi dogajanja in dialogi za snemanje dramskih del in filmov. Je natančen načrt za film, njegovo ime je povezano s tem, da vsebuje tudi popis scen oz. prizorišč (Kmecl, Matjaž, 1996: *Mala literarna teorija*).

bodo zato tekmovalne skupine scenarije pripravile, v ocenjevanje pa bodo poleg filma oddale obrazložitev izbire literarnega besedila kot literarne predloge za film. Pri izdelavi in oddaji izdelka bodo morali tekmovalci slediti navodilom, ki so bila objavljena v razpisu tekmovanja, saj bodo pri ocenjevanju upoštevani in nagrajeni samo tehnično ustrezni izdelki. Posebno skrb bodo morali nameniti tudi ureditvi avtorskih pravic za uporabljena književna dela in glasbo. Na ta način bomo s tekmovanjem pripomogli k seznanjanju učencev in dijakov s pomenom avtorstva in z etičnimi pravili obnašanja. Po drugi strani pa si želimo, da bi vprašani avtorji naklonjeno sprejeli poustvarjalnost v okviru šolske prakse.

4 Zaključek

Učenci in dijaki bodo v okviru novega tekmovanja iz slovenščine *Slovenščina ima dolg jezik – Književnost na filmu* pod vodstvom mentorjev in somentorjev pripravili tekmovalni izdelek, tj. kratki film, posnet po literarni predlogi. V procesu, med katerim se bodo poglobljeno ukvarjali z literaturo in filmom, bodo morali poiskati ustvarjalne rešitve in jih uporabiti v praksi. Najprej s poglobljenim branjem književnih del, z iskanjem potenciala, ki ga ima izbrano književno delo za poustvarjanje, nato pa s poznavanjem filmskega jezika prenesti književno delo v film. Tekmovalci bodo spoznali raznolikost in zakonitosti jezikovne rabe v različnih medijih, tj. v knjižni obliki in v igri na filmu.

O rezultatih, ki jih bodo dosegle tekmovalne skupine, bomo lahko poročali šele v naslednjem letu po izvedenem tekmovanju. Kljub temu pa pričakujemo, da bomo z novim tekmovanjem na osnovnošolski in srednješolski ravni spodbudili ukvarjanje s filmi na ustvarjalen način, spoznavanje in študij filmskega jezika ter obvladovanje filma na strokoven način. Učenci in dijaki ne bodo samo v vlogi gledalcev, ampak tudi ustvarjalcev. Zelo pomemben dosežek pri pouku slovenščine bo tudi obravnava jezikovne rabe v drugačnem mediju in ob tem prenos iz zapisane besede v druge kode, tj. slušne in vizualne. Obenem si organizatorji želimo, da bi bili dosežki tekmovalnih skupin in tekmovanja na vseh ravneh javno prikazani na šolah, v okviru pokrajinskih slavističnih društev in na državni ravni.

Literatura

Bazalgette, Cary, idr. (ur.), 2006: *Poglej si z novimi očmi! 2. Vodnik za poučevanje najstnikov o filmu in televiziji, namenjen učiteljem in staršem*. Ljubljana: UMco, Slovenska kinoteka.

Čampelj Jurečič, Renata, 2012: *Doseganje književnovzgojnih ciljev z uporabo novih metod ob podpori informacijsko-komunikacijske tehnologije v gimnaziji. Doktorska disertacija*. Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani.

Erjavec, Karmen, 2006: Predgovor k slovenski izdaji. Bazalgette, Cary, idr. (ur.): *Poglej si z novimi očmi! 2. Vodnik za poučevanje najstnikov o filmu in televiziji, namenjen učiteljem in staršem*. Ljubljana: UMco, Slovenska kinoteka.

Evropski otroci prvič na internetu pri devetih letih, 2010: *RIS – Raba interneta v Sloveniji*. <http://www.ris.org/db/27/11818/Raziskave/Evropski_otroci_prvic_na_internetu_pri_devetih_letih/?&cat=1013&p1=276&p2=285&p3=1318&p4=1353&id=1353>. (Dostop 13. 10. 2012.)

Internet in slovenski otroci, 2010: <<http://www.ris.org/index.php?fl=2&lact=1&bid=11815&parent=27?>; http://www.ris.org/db/27/11818/Raziskave/Evropski_otroci_prvic_na_internetu_pri_devetih_letih/?&cat=1013&p1=276&p2=285&p3=1318&p4=1353&id=1353>. (Dostop 13. 10. 2012.)

Kress, Günther R., 2003: *Literacy in the new media age*. London: Routledge.

Lenhart, Amanda, Purcell, Kristen, Smith, Aaron, in Zickuhr, Kathryn, 2010: *Social media and mobile Internet use among teens and young adults*. <www.Pewinternet.org/Reports/2010/Social-Media-and-Young-Adults.aspx>. (Dostop 13. 10. 2012.)

Livingstone, Sonia, Haddon, Leslie, Görzig, Anke, Ólafsson, Kjartan, idr., 2010: *Risk and Safety on the Internet. The perspective of European Children*. London: The London School of Economics and Political Science. <http://www.ris.org/uploadi/editor/1288786715Initial_findings_report.pdf>. (Dostop 13. 5. 2012.)

Nidorfer Šiškovič, Mojca, 2008: Vljudnost v elektronskih sporočilih – jih pišemo ali govorimo? Košuta, Miran (ur.): *Slovenščina med kulturami/Slovenski slavistični kongres, Celovec in Pliberk, 2.–4. 10. 2008*. Ljubljana: Slavistično društvo Slovenije. 339–346.

Nidorfer Šiškovič, Mojca, 2010: *Pragmatičnojezikoslovna analiza elektronskih poslovnih pism v slovenščini. Doktorska disertacija*. Ljubljana: Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani.

Poznanovič, Mojca, idr., 2008: *Učni načrt. Program gimnazija. Slovenščina*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo: <http://www.mss.gov.si/fileadmin/mss.gov.si/pageuploads/podrocje/ss/programi/2008/Gimnazije/UN_SLOVENSCINA_gimn.pdf>. (Dostop 14. 10. 2012.)

Poznanovič, Mojca, idr., 2011: *Učni načrt. Program osnovna šola. Slovenščina*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo: <http://www.mizks.gov.si/fileadmin/mizks.gov.si/pageuploads/podrocje/os/prenovljeni_UN/UN_slovenscina_OS.pdf>. (Dostop 14. 10. 2012.)

Pravilnik o tekmovanju osnovnošolcev in srednješolcev iz znanja slovenščine Slovenščina ima dolg jezik, 2012: <<https://sites.google.com/site/slavisticnodrustvo/znam/pravilnik>>. (Dostop 14. 10. 2012.)

Razpis 1. tekmovanja iz znanja slovenščine Slovenščina ima dolg jezik, 2012: <<https://sites.google.com/site/slavisticnodrustvo/znam>>. (Dostop 14. 10. 2012.)

Spires, Hiller A., Hervey, Lisa G., Morris, Gwynn, in Stelpflug, Catherine, 2012: Energizing Projects-Based Inquiry: Middle-Grade Students Read, Write, and Create Videos. *Journal of Adolescent & Adult Literacy* 55/6. 483–493.

YouTube: <<http://sl.wikipedia.org/wiki/YouTube>>. (Dostop 12. 10. 2012.)